

DODATEK SPECJALNY

Ostatni leśni KWP

Konspiracyjne Wojsko Polskie było jedną z największych podziemnych organizacji podziemia antykomunistycznego. Utworzone w kwietniu 1945 r. przez legendarnego oficera konspiracji antyniemieckiej kpt. Stanisława Sojczyńskiego „Warzyca” prowadziło działalność na terenie centralnej Polski, w szczególności w województwach: łódzkim, śląskim, poznańskim i kieleckim. W szczytowym okresie działalności formacja liczyła ok. 3 tys. członków skupionych w oddziałach partyzanckich i podziemnej siatce terenowej. Oprócz akcji bojowych (jedną z największych było rozbiście więzienia w 1946 r. w Radomsku i uwolnienie 57 członków KWP, AK i NSZ) działalność KWP obejmowała zwalczanie pospolitego bandytyzmu, ochronę społeczeństwa przed samowolą Armii Sowieckiej oraz tworzenie pod jej egidą władz komunistycznych, a także likwidowanie najbardziej gorliwych funkcjonariuszy aparatu represji. W 1946 r. Urząd Bezpieczeństwa aresztował członków pierwszych dwóch komend KWP – struktury konspiracyjne poniosły duże straty. Jednak pozostali na wolności członkowie KWP nie zamierzali składać broni. Dzisiejszy dodatek poświęcamy historii III Komendy KWP dowodzonej przez kpt. Jana Małolepszego „Murata”.

Ksawery Jasiak, IPN Opole

Ostatni leśni KWP „Murata”

Działalność niepodległościowego ruchu oporu w środkowej Polsce po 1947 r.

„Trzeba wspomnieć wszystkich, zamordowanych rękami także polskich instytucji i służb bezpieczeństwa, pozostających na usługach systemu przyniesionego ze Wschodu. Trzeba ich przynajmniej przypomnieć przed Bogiem i historią, aby nie zamazywać prawdy naszej przeszłości, w tym decydującym momencie dziejów” – Jan Paweł II.

Przez ponad 60 lat próbowano zafałszować prawdziwe oblicze działalności niepodległościowej Konspiracyjnego Wojska Polskiego, a szczególnie ostatnich rebeliantów pod dowództwem kpt. Jana Małolepszego „Murata”. Pisano najczęściej o oddziale „Murata” jako o bandzie terrorystyczno-rabunkowej łamiącej żołnierskie zasady walki. Odmawiano im godności żołnierza niepodległościowego ruchu oporu.

Po 1945 r., po tzw. wyzwoleniu przez Armię Sowiecką i zawłaszczeniu przez komunistów Polski nastąpił w niej

czas terroru i bezprawia. Kraj był wówczas niesuwerenny, znajdował się pod ścisłą kontrolą Związku Sowieckiego. Żołnierze formacji narodowej i niepodległościowej, którzy wiosną 1945 r. podjęli walkę z polskimi kolaborantami, weszli w skład największej organizacji w środkowej Polsce – KWP „Lasy-Bory” pod dowództwem kpt. Stanisława Sojczyńskiego „Warszyca” (oficera 27. PP w Częstochowie, szefa Kedywu i komendanta batalionu AK „Ryś” w Obwodzie Radomsko, doświadczony dywersant). Stali się w pierwszym rzędzie wrogami reżimu komuni-

Kpt. Jan Małolepszy „Murat”, komendant Dowództwa Oddziałów Leśnych KWP Teren 731, tzw. III Komendy KWP

stycznego. byli zwalczani bezkompromisowo przez siły bezpieczeństwa do połowy lat 50. Jako pierwsi w woj. łódzkim zacięcie stawili zbrojny opór sowietyzacji. Mimo klęski wiernie manifestowali swą heroiczną i nieprzejednaną postawę patriotyczną, składając najwyższą daninę – własne życie.

Najtragiczniejsze było to, że zabitych czy zamęczonych partyzantów KWP potajemnie chowano na torfowiskach lub na wysypiskach śmieci, by nie został po nich nawet krzyż na mogile. Wymazywano ich również z pamięci, fałszując historię. Jeśli ich wspominano, to z oszczerczymi oskarżeniami o rzekome zbrodnie dokonane na miejscowej ludności. Ten stan trwa do dziś mimo ujawnienia i zrekonstruowania przez badaczy historii pełnej działalności zbrojnej tej formacji niepodległościowej.

Ostatnie reduty niepodległościowe w Łódzkiem

Rozpracowanie i likwidacja przez WUBP w Łodzi dwóch największych komend KWP „Lasy-Bory” i „Gaje-Grody” por. Jerzego Jasińskiego „Janusza” (ok. 1500 żołnierzy aresztowanych), jakie nastąpiły w okresie 1946–1947, oraz ustawa amnestyjna nie położyły kresu istnieniu formacji niepodległościowej założonej przez kpt. Stanisława Sojczyńskiego „Warszyca” (zamordowanego przez łódzką bezpiekę wraz z pięcioosobowym kierownictwem 19 stycznia 1947 r.). Podjęta przez wielu partyzantów decyzja o ujawnieniu się po ogłoszeniu amnestii 1947 r. (w woj. łódzkim na ogólną liczbę 2764 ujawnionych 518 było z KWP) ograniczyła zarówno liczbę pozostających w konspiracji, jak i obszar ich działania, ale nie zakończyła oporu. Usilne rozpracowanie wszystkich struktur podziemia w Łódzkiem doprowadziło do zmniejszenia stanu liczebnego oddziałów bojowych KWP, pozostających wciąż w lesie i ukrywających się przed reżimowymi władzami. Jednostki te wywodziły się głównie z południowo-zachodniej części woj. Łódzkiego, byleż reduty z Komendy Powiatowej „Turbina” z pow. wieluńskiego, „Młockami” z pow. sieradzkiego, „Buki” z pow. Łask oraz „Biwaki” z pow. Piotrków Trybunalski. Niezależnie od rozbitcia tych komend przez bezpiekę i Główny Zarząd Informacji WP oraz od ogólnego chaosu organizacyjnego w oddziałach spowodowanego m.in. amnestią

„Partyzantka”

*W puszczy jodłowej gdzie poprzez drzewa
Niebo najczystsze barwy przesiewa.
Padleś i mech cię przytulił miękki.
Wypadł karabin z żołnierskiej ręki.
Kula świsnęła serce przeszyła.
Puszcza to twoja mogiła.
Ciemno zielona i gałęzista.
Sercu wiernemu ostatnia przystań.
Gdy partyzantką śmiercią poległeś
Walcząc o życie i niepodległość.
Zbiegły się jodły nad tobą tłumnie
Śpij nam na wieki w jodłowej trumnie.
A twoja trumna wielka i cicha
Żali się rosą i wiatrem oddycha.
Siwym miesiącem i deszczem płacze
Nad partyzantem i nad tułaczem”.*

ppor. Kazimierz Szczepański „Rydwan”,
„Wicher”, marzec 1948 r.

i wzajemnym podejrzaniem o agenturalność postanowiono trwać w czynnym oporze. Usilnie wierzone w realną perspektywę zmiany sytuacji politycznej w kraju. Lata 1947–1952 (od amnestii lutowej 1947 r. do tej z okazji ogłoszenia konstytucji stalinowskiej 1952 r.) były najtrudniejszym okresem dla tych, którzy nie godzili się na „władzę ludową”. Stało się oczywiste, że na pomoc aliantów nie można liczyć. Brak nadziei łączył się ze wzmożonym terrorem i eskalacją konfliktu. Przed rebeliantami KWP pojawiła się alternatywa: masowe aresztowania lub dalsza walka na śmierć i życie o zachowanie honoru. Większość wybrała tę drugą drogę. W tak ciężkich warunkach rozproszone grupy dywersyjne w woj. łódzkim scalił dotychczasowy kwatermistrz sierż./ppor. Jan Małolepszy „Murat”, który, po ujawnieniu się wieluńskiego komendanta powiatowego ppor. „Błyskawicy” w marcu 1947 r., objął funkcję dowódcy oddziałów leśnych KWP.

Z MO do konspiracji

Jan Małolepszy urodził się 27 grudnia 1906 r. w Kraszkowicach. Po ukończeniu siedmiu klas szkoły powszechnej w 1928 r. został powołany do służby w 19. Oddziale Służby Uzbrojenia w Pomiechówku k. Modlina, a potem przeniesiony do 4. Kadry Uzbrojenia w Regnach k. Kolušek. W wojsku ukończył kurs podoficerski oraz zdobył zawód rusznikarza. Do 13 sierpnia 1939 r. był drogomiistrzem w Wydziale Dróg Starostwa Powiatowego w Wieluniu. W czasie kampanii wrześniowej 1939 r. brał udział w obronie odcinka Warty i Widawki. W okolicach Równego dostał się do niewoli sowieckiej. W listopadzie 1939 r. zbiegł z konwoju jenieckiego i powrócił w rodzinne strony.

Do Tajnej Organizacji Wojskowej został zaprzysiężony w lutym 1940 r. Po czterech miesiącach podporządkował się dowództwu WZW-AK kierowanego przez por. Mieczysława Woronowicza „Farbiarza”, używał pseudonimu „Murat”. Od grudnia 1943 r. był żołnierzem oddziału dywersyjnego „Barbara”, stacjonującego w Staropolu,

Okalewie i Gruszczycach, oraz komendantem Rejonu Czarnożyły-Wydrzyn; od 1944 r. kwatermistrzem Inspektoratu Sieradzko-Wieluńskiego AK krypt. „A.R.T.”, mianowany sierżantem. 19 stycznia 1945 r. po rozwiązaniu AK nie ujawnił się. Od 20 stycznia do połowy lutego 1945 r. pełnił funkcję komendanta MO w Okalewie. Wkrótce jednak przekonał się, co znaczą prawdziwe intencje NKWD i komunistów dążących do narzucenia swej władzy w Polsce.

Zagrożony aresztowaniem, ponownie się zakonspirował. Przystąpił do swoich byłych podwładnych i innych rozproszonych oddziałów AK. W rezultacie od 10 grudnia 1945 r. za pośrednictwem ppor. Antoniego Pabianiaka „Błyskawicy” (żołnierza KOP, oficera AK Obwód Wieluń) został zaprzysiężony do KWP i otrzymał stanowisko kwatermistrza Komendy Powiatowej krypt. „Turbina”. W połowie kwietnia 1946 r. w czasie trwania akcji na Radomsko Małolepszy został przypadkowo aresztowany przez PUBP w Wieluniu, po podpisaniu „lojalki” został zwolniony. O wydarzeniach tych zameldował dowództwu i za zgodą „Warszyca” oraz ze względów bezpieczeństwa jako zdekonspirowany żołnierz został wcielony do oddziału partyzanckiego ppor. „Błyskawicy”.

Początkowo działania tej jednostki bojowej ograniczały się do okolic powiatu Wieluń, gmina Ostrówek, Konopnica, by z czasem rozszerzyć się na inne ościennie gminy, m.in.: Działoszyn i pow. Pajęczno w woj. łódzkim. Głównym celem ataków KWP stały się lokalne kolaboracyjne komunistyczne władze, funkcjonariusze UB, MO oraz konfidenci. Do końca 1946 r. wszystkie wyroki, m.in. kary śmierci czy chłosty, były wykonywane przez pion egzekucyjny S.O.S. Kierownictwa Walki z Bezprawiem na rozkaz Sądu Specjalnego KWP. W lipcu 1946 r. tuż po rozbięciu Komendy Głównej KWP „Lasy-Bory” i likwidacji okręgów: łódzkiego i śląskiego krypt. „Klimczok”, w strukturach wieluńskiej „Turbin” doszło do chaosu organizacyjnego.

W końcu sierpnia 1946 r. jej kadra dowódcza poróżniła się, czego konsekwencją był podział zgrupowania na dwa obozy. „Murat” wraz z częścią swojego przybocznego plutonu krypt. „Labirynt” zachował odrębność od formacji „Błyskawicy”. W październiku 1946 r. „Muratowi” podporządkował się 20-osobowy oddział krypt. „Burza” Kazimierza Grzelczyka „Zemsty” (żołnierza AK, uciekiniera z LWP). Nawiązał również łączność konspiracyjną z sieradzkimi partyzantami, m.in. ppor. Antonim Chowańskim „Kubą” (b. akowcem, dezerterskim z MO, żołnierzem KWP „Młockarni”) czy por. Janem Kwapiszem „Lisem-Kulą” (uciekierem ze Szkoły Podoficerskiej LWP w Poznaniu, żołnierzem KWP „Młockarni”). Mimo waśni i sporów organizacyjnych oddziały te nadal współdziałały ze sobą w podległym terenie, stawiając czynny opór bezpiece do lutego 1947 r.

Propagandowa akcja komunistów

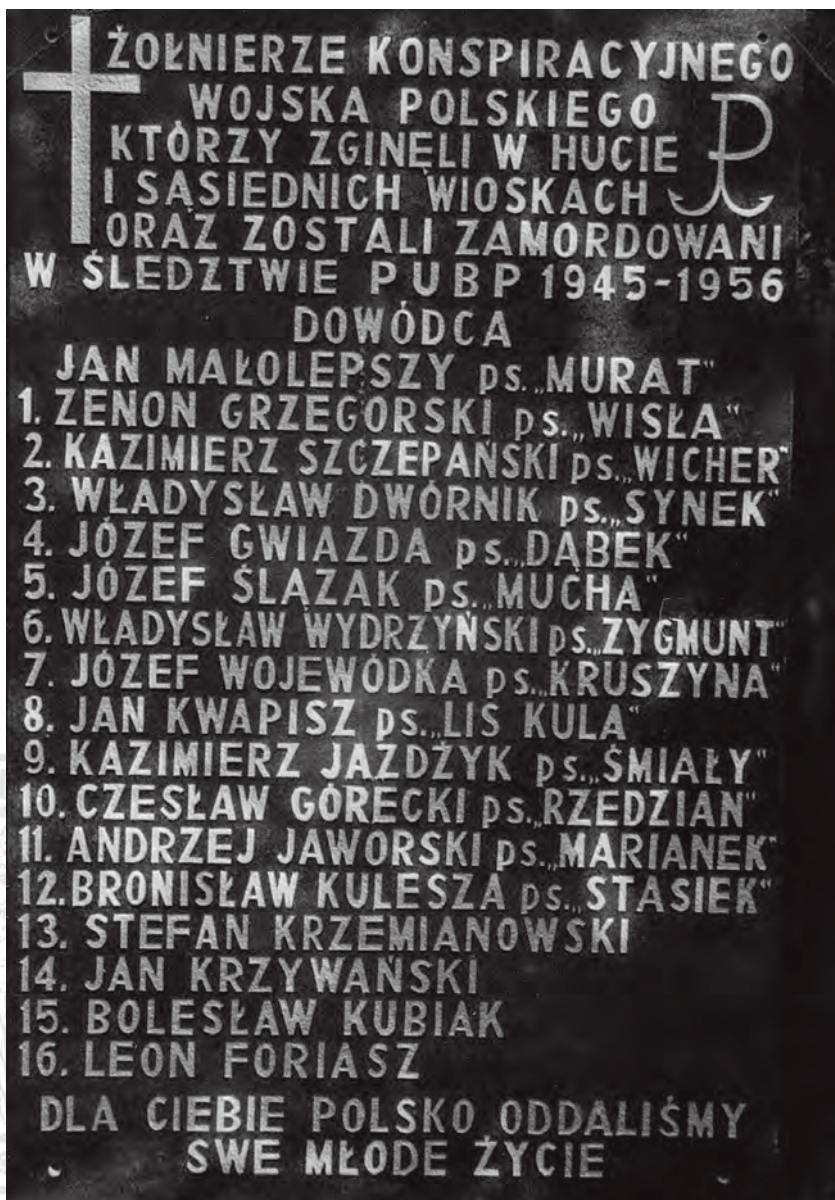
Działalność resztek podziemia KWP w środkowej Polsce była szczególnie utrudniona przez duże nasycenie wojska wewnętrznego WBW i grup pościgowych UB i MO. Mniejsze kompleksy leśne i niesprzyjające warunki terenowe zmuszały poszczególnych dowódców partyzanc-

Broń KWP „Murata” przejęta przez UB podczas likwidacji bunkra

kich do mniejszej aktywności. Z czasem duże operacje partyzanckie, jaką było np. rozbięcie więzienia w Radomsku 19 kwietnia 1946 r., ograniczono z powodu wzmocnienia posterunków silną jednostką 8. Pułku KBW. Należy również uwzględnić napiętą sytuację psychologiczną – dysproporcja sił i ciągłe tropienie oraz pacyfikacje. Do tego dochodziło również zmęczenie życiem w konspiracji trwającej często od klęski wrześniowej 1939 r.

To wszystko zapewne miało wpływ na falę ujawnień i zakończenia walk podczas wprowadzonej przez komunistów propagandowej amnestii. Ujawnieni żołnierze KWP stawali się bezbronni wobec ubeckich manipulacji i prowokacji, część z nich została ponownie aresztowana i skazana na wieloletnie więzienia. W okresie trwania amnestii (marzec–kwiecień 1947 r.) ujawnili się m.in. ppor. „Błyskawica” z częścią swego 17-osobowego oddziału b. batalionu „Turbin” oraz sierż. „Zemsta” z 14-osobową jednostką. Ten pierwszy samoistnie rozwiązał KWP na ziemi wieluńskiej, pozostawiając partyzantów bez rozkazu. Natomiast drugi, podległy „Muratowi”, bez jego zgody dopuścił się zdrady tajemnic organizacyjnych podczas ujawnienia, za co został rozstrzelany. Z wyroku Sądu Koleżeńskiego KWP zginęło jeszcze kilku partyzantów za współpracę z bezpieką, m.in. sierż. Władysław Pawłaczyk „Babincz”, kpr. Tomasz Borczyk „Ryba” oraz za rabunki na rzecz podziemia – strz. Władysław Plichowny „Bohun”.

Epitafium w Hucie Czarnożyłskiej ku pamięci KWP „Murata”

Przeciw tym, którzy umacniali „władzę ludową”

Lokalne duchowieństwo i kilkuset sympatyków zaangażowanych w działalność niepodległościową zagwarantowało „Muratowi” wsparcie i ochronę w terenie. Dlatego postanowił się nie ujawnić i trwać w opozycji wobec wprowadzonego przez komunistów totalnego bezprawia. Początkowo jako porucznik, a potem jako kapitan na wniosek Sądu Koleżeńskiego KWP został wybrany dowódcą samodzielnej jednostki organizacyjnej – Dowództwo Oddziałów Leśnych KWP Teren 731 tzw. III Komendy Konspiracyjnego Wojska Polskiego. Z grupą najwierniejszych, oddanych sprawie żołnierzy z b. plutonu S.O.S. krypt. „Labirynt” działał wspólnie w terenie do listopada 1948 r.

Był sztabowcem i zarazem dowódcą polowym. Zorganizował wojskowy obwód tej organizacji podzielony na cztery rejon: wieluński, sieradzki, łaski i bełchatowski z podziałem na placówki, wywiad i kwatermistrzostwo. Dzięki współpracownikom wydawał miejscową tajną gazetkę „Bracia Polacy” oraz kolportował ulotki antykomunistyczne. Kapitan „Murat” uznawał swą działalność za kontynuację idei KWP, mimo zarzutów o samowolnym przejęciu dowództwa po „Błyskawicy”. Użycie tej samej nazwy organizacji nadanej przez „Warszycę” symbolizowało

dalszą walkę o wolność i przyciągało byłych żołnierzy tej formacji do jego szeregów. W oczach zaś społeczeństwa organizacja ta wciąż pozostawała orędownikiem walki o niepodległość. Jak się okazało, cel ten został w dużym stopniu osiągnięty mimo tak dużych strat osobowych w oddziale i w sieci wywiadowczo-logistycznej. „Murat” przyjął poprzednie instrukcje konspiracyjne, używając jednak nowych kryptonimów, hasel i pieczęci.

Od sierpnia 1948 r. w skład zgrupowania „Murata” wchodziło sześć jednostek dywersyjnych działających na terenie poszczególnych powiatów:

Wieluń i Kępno – oddział krypt. „Wawel” („Drzymała 1”), I dowódca i adiutant komendanta – ppor. Kazimierz Szczepański „Wicher” do lutego 1948 r., II dowódca – sierż. J. Ślęzak „Mucha” do jesieni 1949 r. Skład – 12 osób;

Wieluń, Częstochowa, Radomsko – oddział krypt. „Hel” – „Dzwon” dowodzony od marca do lipca 1948 r. przez sierż. Zenona Grzegórskiego „Wisłę”, II dowódca sierż. Władysław Dwornik „Synek”. 10 osób;

Łask – oddział krypt. „Balon” („Drzymała IV”), do 7 sierpnia 1949 r. – dowódca sierż. Andrzej Jaworski „Marianek”. 9 osób;

Sieradz, Kalisz, woj. poznańskie – oddział krypt. „Bałtyk” („Drzymała II”), od października 1947 r. w składzie 11 żołnierzy; do 22 stycznia 1948 r. – dowódca ppor. Kazimierz Skalski „Zapora”, zastępca i sekretarz – sierż. Zdzisław Balcerzak „Wiktor”; szef wywiadu zgrupowania i pionu egzekucyjnego – ppor. Antoni Chowański „Kuba” w oddziale „Bałtyk” bez etatu;

Łask, Bełchatów i Piotrków Trybunalski – oddział krypt. „Trybuna” dowodzony przez por. Ludwika Danielaka „Bojara”, od sierpnia 1948 r. podporządkowany „Muratowi”. 12 osób.

Przy sztabie „Murata” funkcjonowała ośmioosobowa drużyna szturmowa krypt. „Drzymała III” pod dowództwem por. Jana Kwapisza „Lis-Kuli”, operująca na pograniczu ziem wieluńskiej i sieradzkiej. „Lis-Kula” był jednocześnie zastępcą komendanta oraz kwatermistrzem obwodu.

Zgrupowanie partyzanckie „Murata” liczyło w szczytowym okresie około 70 żołnierzy. Za wrogów uznano polskich kolaborantów z bezpieki i milicji, którzy umacniali „władzę ludową”, stosując masowe represje wobec ludności rodzimej. Wśród nich znaleźli się również konfidenci i członkowie PPR. Od 6 sierpnia 1947 r. do 5 listopada 1948 r. w wyniku akcji zbrojnych i wydanych wyroków z rozkazu „Murata” zginęło: 9 członków ORMÓ, 12 funkcjonariuszy MO, 6 funkcjonariuszy UB, 6 aktywistów PPR, 3 aktywistów SL i 15 agentów UB. Dokonano również akcji ekspropriacyjnych na: 66 spółdzielni, 5 przedsiębiorstwach państwowych, 21 urzędach gmin, 5 urzędach pocztowych i 9 posterunkach MO w celu pozyskiwania środków na działalność konspiracyjną. Ogółem zlikwidowano 55 osób stojących po stronie władzy komunistycznej i dokonano 137 akcji aprowizacyjnych, oszacowanych według ówczes-

Por. Kazimierz Skalski „Zapora”, 1947 r.

snej wyceny na ponad 5 mln złotych. Straty zgrupowania KWP „Murata” wyniosły 51 żołnierzy, w tym 20 straconych w wyniku procesów Wojskowego Sądu Rejonowego w Łodzi. W tragicznym bilansie tej organizacji należy wykazać również około 500 osób, które udzielając „Muratowi” wsparcia i pomocy, zostały na długie lata pozbawione wolności.

Bezpośrednią przyczyną aresztowania kpt. „Murata” było tzw. rozpracowanie agenturalne środowiska KWP przeprowadzone przez UB na przełomie lat 1947 i 1948 oraz bezpośrednia likwidacja siatki wywiadu i kwatermistrzostwa. Ujęcie komendanta KWP nastąpiło 9 listopada 1948 r. w Bolkowie gm. Ostrówek pow. Wieluń. „Murat” wpadł w zasadzkę, którą zorganizował szef PUBP w Wieluniu – kpt. Henryk Więckowski przy wsparciu kompanii 8. Pułku KBW z Łodzi. Ujęcie „Murata” zakończyło 2,5-letni okres istnienia ostatniej komendy KWP. Do końca 1950 r. przetrwały już tylko lotne sekcje żołnierzy KWP, którzy zdecydowani byli na wszystko. Byli to: ppor. „Kuba”, por. „Lis-Kula”, sierż. „Mucha” i por. „Bojar”. Większość z nich wybrała przetrwanie i walkę do końca. Mimo klęski pozostali niezłomni, wierni złożonej przysiędze.

„Partyzantka”

Ponury i błady na leśnym posłaniu.

Partyzant pod krzakami kwili

Choć krew mu się broczy rana się promieni.

Nuci w ostatniej on chwili.

Walczyłem o wolność kochanej Ojczyzny.

Broniłem jej zdrady i honoru.

Życie poświęciłem za rany i blizny.

Umieram dzisiaj w spokoju.

Podajcie wiadomość do matki mej z cicha,

że ległem w obronie Ojczyzny.

Niechaj mszę zakupi za krew męczennika.

Za trudy rany i blizny.

por. Jan Kwapisz „Lis-Kula”, 1949 r.

Aresztowanie ostatniego komendanta KWP

Komendanta „Murata” w konwoju KBW i UB przewieziono do WUBP w Łodzi przy ul. Sterlinga. Śledztwo i „przesłuchanie” prowadzili funkcjonariusze UB, m.in. Zdzisław Naporowski i Czesław Antczak oraz Tadeusz Strąk. Trwało ono cztery miesiące – 120 dni i nocy okrucieństwa, bólu, poniżenia i cierpienia. W śledztwie na skutek tortur załamał się. Większość zarzucanych mu czynów znalazła również potwierdzenie w rozkazach i dokumentach organizacji. „Murat” nie zaprzeczał, lecz w wyczerpujący sposób uzasadniał wydanie poszczególnych rozkazów.

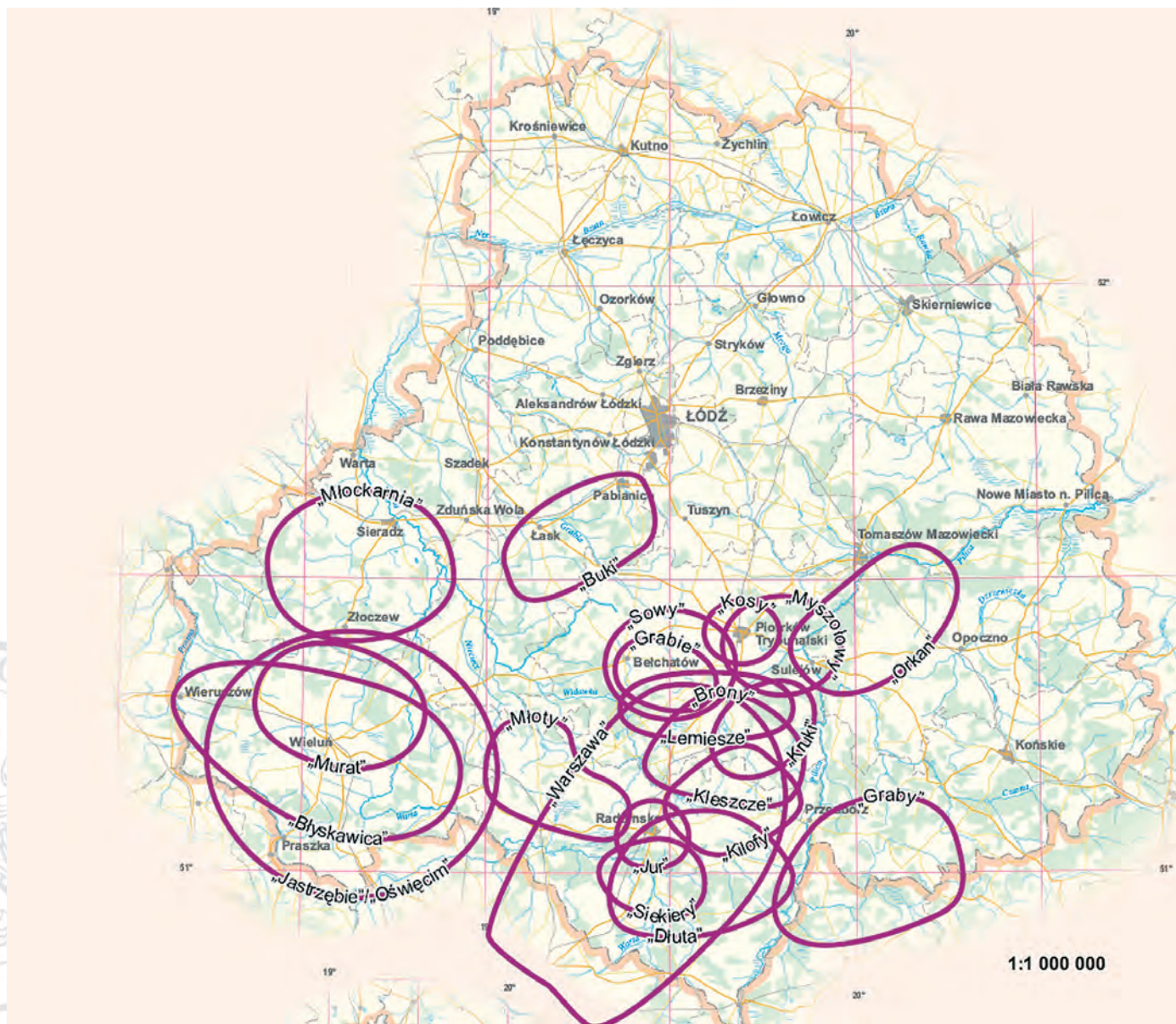
W swoich zeznaniach potwierdził, że wspierali go miejscowi księża. W toku śledztwa powstała koncepcja, aby spreparować zeznania i włączyć kler w bezpośrednią działalność „terrorystyczną”, jak wówczas określano działalność „Murata”. Po prowokacji sekcja ds. bandytyzmu WUBP w Łodzi pod dowództwem Edwarda Dyszkiewicza aresztowała 26 listopada 1948 r. ks. Mariana Łososia, dzień później ks. Stefana Farysia, a następnie 3 grudnia ks. Wacława Ortotowskiego. Na podstawie spreparowanych zarzutów wszystkich księży włączono do sprawy „Murata” i wytoczono oskarżenie. Akt oskarżenia przeciwko Janowi Małolepszemu i trzem księżom został zatwierdzony przez Naczelnika Wydziału Śledczego WUBP w Łodzi. kpt. Edmunda Bocheńskiego, który nadzorował sprawę. W stosunku do wszystkich oskarżonych zastosowano typowe dla komunistycznego aparatu bezpieczeństwa metody nieludzkiego znęcania psychicznego i fizycznego.

Przesłuchania „Murata” odbywały się w kolejnych miesiącach 1949 r., ponieważ ciągle poszukiwano dowódców jednostek dywersyjnych dowództwa KWP. Każdy protokół był sporządzany na podstawie wielodniowych tortur (tak aby nie pozostały ślady), w ten sposób zamierzano uzyskać dostęp do siatki wywiadu, który pracował w aparacie bezpieczeństwa. „[...] Do sprawy »Murata« (Małolepszego) został delegowany ppłk Polan-Haraschin. Nie wydawano go do sądu z obawy ucieczki... oficerowie prowadzący jego sprawę kipieli złością na niego i nie kryli swego niezadowolenia, że nie mogą go ruszyć, nie mogą go pchnąć, gdyż sprawa przeznaczona jest na pokazowy proces”.

Od 1 do 4 marca 1949 r. toczyła się rozprawa główna przed Wojskowym Sądem Rejonowym w Łodzi zarejestrowana w kronice filmowej. Propaganda komunistyczna rozkręciła wówczas wścieklą kampanię oszczerstw i opluwania wszystkich aresztowanych w tej sprawie. „Głos Robotniczy” krzyczał tytułami: „Bandyta »Murat« i jego wspólnicy w sutannach przed sądem. 1 dzień procesu członków faszystowskiej bandy dywersyjnej”, „Krwawy zbir »Murat« i jego 3 wspólnicy w sutannach”, „Życie Częstochowy” podawało: „Przywódca bandy dywersyjnej »Murat« i 3 księży duchowni protektorzy terroryzmu”.

Obok kpt. Jana Małolepszego na ławie oskarżonych zasiedli aresztowani księża. Rozprawie przewodniczył ppłk Julian Polan-Haraschin, a obok niego zasiedli mjr Mieczysław Widaj, por. Stanisław Ludwiczak, protokolant kpt. Kazimierz Mochtak, prokuratorzy wojskowi mjr Henryk Ligieża i mjr Józef Sikorski oraz obrońcy: Lucjan Ditrich-Miłobędzki – bronił „Murata”, A. Gutowski – bronił ks. Łososia, Z. Rusiecki – bronił ks. Ortotowskiego i T. Trzeciak – bronił ks. Farysia. 4 marca 1949 r. zapadł wyrok. Na karę śmierci skazani zostali: „Murat”, księży Ortotowski i Łosoś, a ks. Faryś na 12 lat więzienia. 29 kwietnia 1949 r. Najwyższy Sąd Wojskowy w Warszawie utrzymał pierwszy wyrok w mocy. 13 maja 1949 r. prezydent Bierut ułaskawił duchownych, zamieniając karę śmierci na dożywocie. Ostatecznie kary zasądzone wobec księży zostały później złagodzone. „Murata” odtransportowano do celi śmierci. 9 marca 1949 r. adwokat złożył pospiesznie skargę rewizyjną skierowaną do NSW w Warszawie, ale było już za późno. 10 marca bezpieka upomniała się o niego.

Przez 60 lat tuszowano przyczyny śmierci „Murata”, mówiono „iż zmarł śmiercią naturalną”. Dziś po odtajnieniu akt WUBP wynika niezbicie, że „Murata” zamordowano podczas ostatniego „przesłuchania” w nocy z 10 na 11 marca 1949 r. Sprawcami byli: pracownik Wydziału ds. Funkcjonariuszy WUBP w Łodzi – Marian Józwiak, zastępca naczelnika Wydziału Śledczego por. Tadeusz Strąk oraz funkcjonariusze: Marian Stasiński, Jan Banalak, Jan Kokoszka, Wacław Rzepkowski, Jan Trala i Leonard Zdziechowski.

Oddziały partyzanckie KWP w latach 1946–1947

W odtajnionych aktach UB dotyczących śmierci „Murata” widnieje zapis: „Przeprowadzona sekcja zwłok »Murata« wykazała złamanie 4 żeber, krwawy wypot w jamie opłucnej lewej oraz skurcz serca”, w wyniku tych obrażeń zmarł 11 marca 1949 r. Oficjalna data zgonu podawana przez komunistycznego prokuratora to „14 marca, zmarł – na zawał serca”. Zwłoki „Murata” przewieziono potajemnie do gospodarstwa więziennego na Stolu, gdzie według świadków został skrycie pochowany. Mogiła pozostaje nieznaną.

Jan Małolepszy „Murat” był ostatnim komendantem tzw. powstania antykomunistycznego w woj. łódzkim. Był kontynuatorem myśli niepodległościowej, kierując się w zsovietyzowanym kraju od 19 stycznia 1945 r. ostatnim rozkazem gen. Leopolda Okulickiego „Niedźwiadka”: „każdy z Was musi być dla siebie dowódcą”.

29 marca 1993 r. Sąd Wojewódzki IV Wydział Karny w Łodzi unieważnił wyrok Wojewowego Sądu Rejonowego z 4 marca 1949 r., uznając działalność „Murata”, a tym samym III Komendę KWP „za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego”.

Na polu chwały giną tylko ci, co kochają Ojczyznę i umieją ocenić, co znaczy wolność słowa. sierż. „Mucha”, schron w Pichlicach, jesień 1948 r.

Niepełna lista żołnierzy KWP „Murata” skazanych na karę śmierci przez WSR w Łodzi oraz zabitych w akcji przez siły UB, KBW i MO

Antczak Władysław ps. „Czesław”, st. strz., 22 I 1948 r.

Bartyzel Stefan ps. „Żbik”, kpr., 31 X 1948 r.

Chowański Antoni ps. „Kuba”, ppor., 15 III 1950 r.

Chowański Jan ps. „Tadek”, kpr., 19 V 1950 r.

Coliński Józef ps. „Zarycz”, kpr., 22 V 1950 r.

Czyżak Władysław ps. „Czarny”, kpr., 16 III 1952 r.

Danielak Ludwik ps. „Bojar”, por., 5 VIII 1955 r.

Derlatka Marian ps. „Jastrząb”, „Maciek”, kpr., 19 VI 1949 r.

Dwornik Władysław ps. „Wyrwa”, „Synek”, sierż., 30 IX 1949 r.
 Florczak Stanisław ps. „Rzeźnik”, plut., 14 VIII 1948 r.
 Foriasz Leon ps. „Longin”, st. strz., 30 X 1947 r.
 Frąk Franciszek ps. „Komar”, strz., 30 X 1948 r.
 Górecki Czesław ps. „Rzędzian”, kpr., 22 V 1950 r.
 Grzegórski Zenon ps. „Wisła”, sierż., 22 V 1950 r.
 Gwiazda Stanisław ps. „Witek”, sierż., 19 X 1949 r.
 Janik Stefan ps. „Warta”, st. strz., 28 VII 1948 r.
 Jaworski Andrzej ps. „Marianek”, sierż., 8 VIII 1949 r.
 Jażdżyk Kazimierz ps. „Śmiały”, st. strz., 11 V 1948 r.
 Karbowski Franciszek ps. „Dąbek”, strz., 30 IX 1949 r.
 Kasprzyk Stanisław ps. „Chadziaj”, kpr., 26 VI 1947 r.
 Krzemianowski Stefan, st. strz., 13 III 1949 r.
 Krzywański Jan ps. „Złotnik”, sierż., 13 IX 1949 r.
 Kubiak Bolesław, strz., 13 VI 1947 r.
 Kulesza Bronisław ps. „Stasiek”, strz., 1949 r.
 Kuzia Tadeusz ps. „Igła”, kpr., 8 VIII 1949 r.
 Kwapisz Jan ps. „Lis-Kula”, por., 21 VII 1951 r.
 Lang Ryszard ps. „Krawiec”, „Kudłaty”, st. strz., 31 X 1948 r.
 Małolepszy Jan ps. „Murat”, kpt., 11 III 1949 r.
 Małolepszy Józef ps. „Brzoza”, kpr., 29 XI 1947 r.
 Marczak Stanisław ps. „Tomek”, „Szlama”, sierż., 22 V 1950 r.
 Michalak Ignacy ps. „Lotnik”, kpr., 1 IV 1950 r.
 Ograbek Władysław ps. „Łokietek”, plut., X 1947 r.
 Pająk Mirosław ps. „Ziuk”, st. strz., 26 II 1948 r.
 Patela Jan ps. „Kędzior”, st. strz., 6 I 1947 r.
 Perka Tadeusz ps. „Błyskawica”, kpr., 21 VI 1951 r.
 Poryżala Feliks ps. „Doktor”, st. strz., 31 X 1948 r.
 Prajs Józef ps. „Przesmyk”, kpr., 5 VIII 1948 r.
 Pyrka Józef ps. „Lipa”, st. strz., 25 X 1948 r.
 Raczak Stefan ps. „Wicek”, strz., 17 VII 1949 r.
 Skalski Kazimierz ps. „Zapora” por., 22 I 1948 r.
 Skoczylas Józef ps. „Brzoza”, „Miś”, kpr., 29 XI 1947 r.
 Szczepański Kazimierz ps. „Rydwan”, „Wicher”, ppor., 22 V 1950 r.
 Szymański Tadeusz ps. „Manifest”, sierż., 13 IX 1949 r.
 Ślęzak Józef ps. „Mucha”, sierż., 26 VIII 1955 r.
 Stanioch Antoni ps. „Czarny”, st. strz., 22 I 1948 r.
 Tomaszewski Jan ps. „Radek”, st. strz., 2 X 1949 r.
 Uchroński Marian ps. „Orlik”, st. strz., 14 VIII 1948 r.
 Wojewódka Józef ps. „Orzechowski”, kpr., 14 VI 1946 r.
 Wojtczak Michał ps. „Zbigniew”, kpr., 22 V 1950 r.
 Woźniak Bronisław ps. „Zemsta”, kpr., 14 VIII 1948 r.
 Wydrzyński Stefan ps. „Zygmunt”, st. strz., 26 VIII 1955 r.

Mogiły żołnierzy KWP „Murata” pozostają do dziś nieznanne. Symboliczne epitafia znajdują się m.in. na cmen-

Mogiła partyzantów KWP Wieluń – cmentarz

tarzu w Wieluniu, kaplicy w Hucie Czarnożyłskiej gm. Lututów, obelisku w miejscowości Orzeł gm. Chajew pow. Sieradz, na kościołach w Sieradzu i Skomlinie pow. Wieluń oraz w lesie Dobrońskie Góry pow. Łask.

DODATEK SPECJALNY IPN REDAGUJĄ:

Wojciech Muszyński, Oddziałowe Biuro Edukacji Publicznej w Warszawie
 ul. Chłodna 51, 00-867 Warszawa, tel. 22 526 19 66

Rafał Sierchuła, Oddziałowe Biuro Edukacji Publicznej w Poznaniu
 ul. Rolna 45a, 61-487 Poznań, tel. 61 835 69 59

Sprzedaż wydawnictw własnych IPN – Gospodarstwo Pomocnicze IPN, tel. 22 581 88 20

Więcej o działalności Instytutu Pamięi Narodowej: www.ipn.gov.pl

www.czerwiec56.ipn.gov.pl

NOWY PORTAL EDUKACYJNY

**INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ**

